

Redovisning av könsfördelningen i företagsledning

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2002/03:56 Redovisning av könsfördelningen i företagsledning jämfört med två motioner som väckts med anledning av propositionen. Därutöver behandlas fem motionsyrkanden som väckts under den allmänna motionstiden år 2002.

Propositionen innehåller lagförslag som innebär att företagen i sina årsredovisningar skall ange könsfördelningen inom företagets ledning. Det nya redovisningskravet föreslås omfatta företagets styrelseledamöter, verkställande direktör och andra personer i företagets ledning. Redovisningskravet föreslås omfatta även koncernredovisningen. Från kravet undantas företag och koncerner i vilka antalet anställda uppgår till högst tio. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2004.

I en motion yrkas att riksdagen skall avslå regeringens lagförslag. Övriga motionsyrkanden rör bl.a. redovisningskravets tillämpningsområde och könsfördelningen i bolagsstyrelser.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår motionerna.

I betänkandet finns tre reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Utskottets överväganden	5
Redovisning av könsfördelningen i företagsledning.....	5
Reservationer.....	11
1. Avslag på propositionen (punkt 1).....	11
2. Redovisning av könsfördelningen i företagsledning (punkt 2).....	12
3. Könskvotering (punkt 4, motiveringen).....	13
Särskilt yttrande.....	15
Könskvotering	15
Bilaga 1 Förteckning över behandlade förslag	16
Propositionen.....	16
Följdmotioner	16
Motioner från allmänna motionstiden.....	16
Bilaga 2 Regeringens lagförslag.....	18
Bilaga 3 Remissyttranden.....	24

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motion 2002/03:L13.

Reservation 1 (m)

2. Redovisning av könsfördelningen i företagsledningar

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554),
- b) lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och
- c) lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Därmed avslår riksdagen motionerna 2002/03:L14, 2002/03:L334 och 2002/03:A241 yrkande 12.

Reservation 2 (fp)

3. Jämställdhetsarbete

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:L255 och 2002/03:L332.

4. Könskvotering

Riksdagen avslår motion 2002/03:L236.

Reservation 3 (m, fp, kd) – motiv.

Stockholm den 13 maj 2003

På lagutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Marianne Carlström (s), Raimo Pärssinen (s), Jan Ertsborn (fp), Christina Nenes (s), Hillevi Larsson (s), Yvonne Andersson (kd), Tasso Stafilidis (v), Maria Hassan (s), Bertil Kjellberg (m), Rezene Tesfazion (s), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c), Henrik von Sydow (m), Niclas Lindberg (s), Johan Löfstrand (s) och Peter Jonsson (s).

Redogörelse för ärendet

Frågan om ett lagstadgat krav på redovisning av könsfördelningen i ett företags ledning har under ett antal år tagits upp i flera riksdagsmotioner. Våren 2000 uttalade lagutskottet med anledning av en motion att tiden var mogen att överväga om ett sådant krav skulle kunna vara till nytta för jämställdhetsarbetet. Utskottet ansåg att regeringen i lämpligt sammanhang borde ta initiativ till sådana överväganden och återkomma till riksdagen. Vad utskottet anfört gav riksdagen som sin mening regeringen till känna (bet. 1999/2000:LU10, rskr. 144).

Mot denna bakgrund upprättades inom Justitiedepartementet en promemoria angående redovisning av könsfördelningen i företagsledningar (Ju 2002/4635/L1). I promemorian föreslogs att det sedan tidigare gällande kravet på att företag i årsredovisningen lämnar uppgift om könsfördelningen bland de anställda utvidgas till att omfatta även könsfördelningen inom företagets ledning. Promemorian som varit föremål för remissbehandling ligger till grund för förslagen i förevarande proposition.

I propositionen föreslår regeringen – efter hörande av Lagrådet – att riksdagen antar i propositionen framlagda förslag till ändringar i årsredovisningslagen (1995:1554), lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag samt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Regeringens förslag återfinns i bilaga 1 och lagförslagen i bilaga 2.

Med anledning av propositionen har två motioner väckts. I ärendet behandlar utskottet därutöver fem motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2002. Förslagen i motionerna återfinns i bilaga 1.

Utskottet beslutade den 7 november 2002 att motionsyrkandena från den allmänna motionstiden år 2002 skulle bli föremål för remissbehandling. Remissyttranden har avgetts av Bokföringsnämnden (BFN), Jämställdhetsombudsmannen (JämO), Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Svenskt Näringsliv, Företagarnas Riksorganisation (FR), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Näringslivets nämnd för regelgranskning (NNR), Stiftelsen Ruter Dam och Stiftelsen KvinnorKan.

En sammanställning av remissvaren finns i bilaga 3.

Utskottets överväganden

Redovisning av könsfördelningen i företagsledningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag till ändringar i årsredovisningslagen (1995:1554) m.fl. lagar samt avslå samtliga motioner. *Jämför reservationerna nr 1 (m), nr 2 (fp) och nr 3 (m, fp, kd).*

Bakgrund

Andelen kvinnor i ledande befattningar i näringslivet är låg. Detta framgår av flera undersökningar som gjorts på området.

Av betänkandet (SOU 1997:135) Ledare, makt och kön – en rapport om fördelningen av ekonomisk makt och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män framgår att andelen kvinnor bland ordinarie styrelseledamöter i börsnoterade företag år 1996 uppgick till 3,4 %. Motsvarande siffror för åren 1993–1995 var 1,4 %, 2,0 % och 2,4 %. Av skrivelsen Jämställdhetspolitiken inför 2000-talet (skr. 1999/2000:24), som regeringen i oktober 1999 överlämnade till riksdagen, framgår att år 1998 uppgick antalet kvinnor i börsnoterade bolagsstyrelser till 4,5 %. Av betänkandet (SOU 2003:16) Mansdominans i förändring framgår att andelen kvinnor i börsnoterade bolagsstyrelser år 2002 uppgick till 13 %.

Frågan om könsfördelningen i företagsledningar uppmärksammades också i betänkandet (SOU 1994:3) Mäns föreställningar om kvinnor och chefskap. Utredningen visade att 72 % av de privata företagens styrelser vid den tidpunkten bestod av enbart män och att 56 % av företagen hade ledningsgrupper bestående av enbart män. Av betänkandet (SOU 2003:16) Mansdominans i förändring framgår att år 2002 bestod 50 % av de privata företagens styrelser enbart av män och att 32 % av företagen hade ledningsgrupper bestående av enbart män.

Av skrivelsen Jämställdhetspolitiken inför 2000-talet (skr. 1999/2000:24) framgår att andelen kvinnliga ledamöter i statliga bolagsstyrelser år 1999 uppgick till 28 %. År 2001 hade denna andel stigit till 37 % (se skr. 2001/02:120).

Varken aktiebolagslagen eller annan associationsrättslig lagstiftning innehåller några regler om könssammansättningen i ett företags ledning. Bestämmelser om ett aktiebolags ledning finns i 8 kap. aktiebolagslagen (1975:1385). Enligt 1 § skall ett bolag ha en styrelse med minst tre ledamöter. I ett privat aktiebolag får styrelsen dock bestå av en eller två ledamöter, om det finns minst en suppleant. Enligt 6 § utses styrelsen av bolagsstämman. I bolagsord-

ningen får det föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter, i publika aktiebolag dock mindre än hälften av samtliga, skall utses på annat sätt. Styrelsen i ett publikt aktiebolag skall enligt 23 § utse en verkställande direktör medan detta är frivilligt i ett privat aktiebolag. Om en verkställande direktör har utsetts, får styrelsen utse en eller flera vice verkställande direktörer. Liknande bestämmelser finns även för bl.a. ekonomiska föreningar.

Av 6 kap. 1 § bokföringslagen (1999:1078) följer att bl.a. samtliga aktiebolag, ekonomiska föreningar och handelsbolag i vilka en eller flera delägare är juridiska personer är skyldiga att avsluta sin redovisning med en årsredovisning. Undantag görs för vissa mindre företag, bl.a. sådana som drivs i annan associationsform eller som enskild firma. De närmare bestämmelserna om årsredovisningens innehåll och form finns i årsredovisningslagen (1995:1554), lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag samt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Syftet med bestämmelserna om upprättande och offentliggörande av årsredovisningar är i första hand att bolagets intressenter av skilda slag skall kunna få upplysningar som är av betydelse för bedömningen av bolagets ekonomiska förhållanden och utvecklingsmöjligheter (jfr bet. 1995/96:LU4 s. 16 och prop. 1998/99:130 s. 335). Innehållet i årsredovisningen skall också vara sådant att det kan utgöra grundval för framtida ekonomiska beslut.

Av 5 kap. 18 § årsredovisningslagen framgår att ett företags årsredovisning skall innehålla uppgift om medelantalet under räkenskapsåret anställda personer med uppgift om fördelningen mellan kvinnor och män. Om företaget har anställda i flera länder, skall medelantalet anställda och fördelningen mellan kvinnor och män i varje land anges. Bokföringsnämnden har i en rekommendation, BFN R4, behandlat redovisningskraven enligt bestämmelsen. Det finns inte några särskilda sanktioner kopplade till detta enskilda redovisningskrav. Liksom när det gäller andra krav på uppgiftslämnande kan dock brister föranleda att företags revisor lämnar en s.k. oren revisionsberättelse.

Om ett företag publicerar sin årsredovisning i dess helhet, skall publiceringen avse årsredovisningen i den form och med den ordalydelse som har legat till grund för revisionsberättelsen (8 kap. 14 § årsredovisningslagen). Publicerar ett företag sin årsredovisning i ofullständigt skick, skall det av publikationen framgå att den inte är fullständig (8 kap. 15 § årsredovisningslagen). Det skall i ett sådant fall också anges om den fullständiga årsredovisningen har getts in till registreringsmyndigheten. En årsredovisning får när den publiceras i ofullständigt skick normalt inte åtföljas av revisionsberättelsen. Detta förbud gäller dock inte om ofullständigheten består i att uppgift saknas om könsfördelningen bland de anställda.

Propositionen

Enligt regeringens sammanfattande bedömning leder övervägandena fram till slutsatsen att ett krav på redovisning av könsfördelningen i företagsledning kan antas bidra till att förbättra fördelningen av kvinnor och män på ledande poster inom näringslivet utan att innebära några beaktansvärda kostnader eller

andra olägenheter för företagen. Detta gäller i synnerhet om man undantar de mindre företagen från kravets tillämpningsområde. Sammantaget anser regeringen att övervägande skäl talar för att införa ett krav på redovisning av könsfördelningen inom företagets ledning.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen vissa ändringar i årsredovisningslagen m.fl. lagar som innebär att det införs en skyldighet för företagen att i sina årsredovisningar lämna uppgift om könsfördelningen inom företagets ledning. Det nya redovisningskravet föreslås omfatta företagets styrelseledamöter, verkställande direktör och andra personer i företagets ledning. Könsfördelningen inom styrelsen skall redovisas för sig och fördelningen bland övriga ledande befattningshavare, inklusive den verkställande direktören, för sig. Redovisningskravet föreslås omfatta även koncernredovisningen. En årsredovisning som ett företag publicerar i ofullständigt skick skall få åtföljas av revisionsberättelsen om ofullständigheten består i att uppgift saknas om könsfördelningen i företagets ledning. I sådant fall skall det emellertid anges i den publicerade årsredovisningen att uppgiften har utelämnats. Från redovisningskravet undantas företag och koncerner i vilka antalet anställda uppgår till högst tio.

Det föreslagna redovisningskravet är, anför regeringen, inte något nytt i redovisningssammanhang. Redan i dag finns nämligen krav på att sådana uppgifter som redovisningskravet omfattar skall lämnas i årsredovisningen. Uppgifter skall enligt gällande lagstiftning lämnas om medelantalet under räkenskapsåret anställda personer och fördelningen mellan män och kvinnor.

I propositionen påpekas att förslaget innebär ett ökat krav på uppgiftslämnande för de företag som är skyldiga att upprätta årsredovisning. Uppgifterna som skall redovisas finns dock, anför i propositionen, lätt tillgängliga i de företag som berörs. Förslagen innebär inte heller någon ökad tidsåtgång i det löpande bokföringsarbetet. Den ökade tidsåtgången i det årliga arbetet med upprättande av årsredovisning är således, enligt regeringens mening, marginell i förhållande till den totala tidsåtgång som årsredovisningslagarnas nuvarande bestämmelser medför.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2004.

Motionerna

Inger René m.fl. (m) yrkar i motion L13 avslag på propositionen. Enligt motionärerna bör man vara restriktiv när det gäller att införa regler om vilka uppgifter som skall lämnas i företagens redovisningar. Det är inte lämpligt att företagets årsredovisningar görs till en arena för politiska markeringar. Motionärerna anser att det kan ifrågasättas om förslaget kommer att få några reella långsiktiga effekter på jämställdhetsarbetet inom den privata sektorn.

I motion A241 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs att det skall införas krav på jämställdhetsparametrar i årsredovisningarna för medelstora och stora företag (yrkande 12). Jan Ertsborn m.fl. (fp) välkomnar i motion L14 regeringens förslag. Enligt motionärerna uppnås dock den eftersträlvade effekten på jämställdhetsarbetet i näringslivet bäst om redovisningskravet endast om-

fattar större företag vars årsredovisningar får en bred offentlig spridning. Motionärerna anser därför att 5 kap. 18 b § andra stycket i det av regeringen framlagda förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen skall ha följande lydelse: ”Bestämmelsen i första stycket gäller endast publika aktiebolag, handelsbolag i vilka publika aktiebolag är delägare samt sådana ekonomiska föreningar som enligt 8 kap. 5 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar skall ha minst en auktoriserad revisor.”

Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s) anser i motion L334 att alla företag i sina årsredovisningar skall åläggas att redovisa antalet anställda med uppgift om fördelningen mellan kvinnor och män samt könsfördelningen på ledande poster.

I motion L332 anför Sylvia Lindgren och Agneta Gille (båda s) att det finns ett område där jämställdheten inte kommit särskilt långt, och det är den kvinnliga representationen i privata bolagsstyrelser. För att få till stånd en förbättring anser motionärerna att det krävs en attitydpåverkan i samhället, med medverkan även från nationell nivå. I motionen begärs ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om vikten av att öka andelen kvinnor i privata bolagsstyrelser.

Carina Hägg och Birgitta Ahlqvist (båda s) konstaterar i motion L255 att kvinnor är dåligt representerade i vårdbolags styrelser. Motionärerna begär därför att regeringen bör tillsätta en utredning som skall överväga hur jämställdheten i privata vårdbolags styrelser kan öka.

Gudrun Schyman m.fl. (v) anför i motion L236 att mansdominansen på lednings- och styrelsenivå i svenskt näringsliv är tydlig. Rådande situation är, menar motionärerna, oacceptabel ur ett demokrati-, jämställdhets- och rättviseperspektiv och kan även ifrågasättas ur ett samhälls- och företagsekonomiskt perspektiv. Att inte lagstifta om könskvotering vore, enligt motionärerna, kvinnodiskriminerande. Riksdagen bör därför begära att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att ta fram förslag till ändring av aktiebolagslagen innebärande att minst 40 % av vardera könet skall vara representerade i börsnoterade aktiebolags styrelser samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser.

Remissinstanserna

Som redovisats inledningsvis har motionsyrkandena från den allmänna motionstiden år 2002, nämligen L236, L255, L332, L334 och A241 yrkande 12, varit föremål för remissbehandling. De i ärendet inkomna remissyttrandena kan sammanfattas enligt följande.

Vad gäller frågan om att införa en skyldighet för företag att lämna uppgift om könsfördelningen inom företagets ledning är *Jämställdhetsombudsmannen (JämO)*, *Verket för näringslivsutveckling (NUTEK)*, *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)*, *Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)* och *Landsorganisationen i Sverige (LO)* positiva till att en sådan skyldighet införs. *Bokföringsnämnden*, *Svenskt Näringsliv* och *Näringslivets nämnd för regelgranskning* motsätter sig att en sådan skyldighet införs.

Beträffande frågan om könskvotering framhåller *JämO* att lagstiftning beträffande kvotering kan vara ett sätt att påskynda en jämställd fördelning mellan kvinnor och män i privata bolagsstyrelser. I syfte att bringa klarhet i frågan om det är möjligt att införa sådan lagstiftning i Sverige ställer sig *JämO* positiv till att frågan om kvotering utreds. *Stiftelsen KvinnorKan* är av den uppfattningen att företagen bör ges en tidsfrist för att på frivillig väg uppnå jämställdhet i bolagsstyrelserna. Åstadkoms inte önskat resultat anser stiftelsen att man måste lagstifta om kvotering för att uppnå en nödvändig förändring. *NUTEK* och *LO* anser att pågående arbete bör avvaktas innan de tar ställning i saken. *Svenskt Näringsliv*, *Företagarnas Riksorganisation*, *TCO*, *SACO*, *Näringslivets nämnd för regelgranskning* och *Stiftelsen Ruter Dam* motsätter sig lagstiftad könskvotering till bolagsstyrelser.

Utskottets ställningstaganden

Ett av delmålen för jämställdhetspolitiken är en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män (se t.ex. skr. 1999/2000:24, bet. 1999/2000:AU6). Som framgår av den ovan lämnade redovisningen finns det stora brister inom näringslivet på detta område. Andelen kvinnor i ledande befattningar och styrelser svarar inte mot uppställda ambitioner och utvecklingen mot en jämnare könsfördelning bland sådana befattningshavare tycks gå långsamt. Enligt utskottets mening finns det därför behov av att vidta åtgärder för att främja en jämnare könsfördelning inom företagsledningarna. I motsats till motionärerna i motion L13 anser utskottet att uppgifter om könsfördelningen i företagsledningar kan antas få betydelse för jämställdhetsarbetet. Genom att dessa uppgifter synliggörs kan medvetenheten om den sneda fördelningen mellan kvinnor och män på beslutande positioner öka, vilket i förlängningen kan skapa en opinion för och leda till en jämnare könsfördelning inom företagsledningar. Mot denna bakgrund anser utskottet att det bör införas en skyldighet för företagen att lämna uppgift om könsfördelningen inom företagens ledning.

Enligt gällande lagstiftning skall ett företags årsredovisning innehålla uppgifter om medelantalet under räkenskapsåret anställda personer med uppgift om fördelningen mellan kvinnor och män. Den typ av redovisningskrav som föreslås i propositionen är således inte något nytt i redovisningssammanhang. Enligt utskottets mening är det inte heller orimligt att anta att fördelningen mellan män och kvinnor i företagens ledning har betydelse för företagens utvecklings- och framtidsutsikter, varför uppgiften kan vara relevant även ur denna aspekt. På grund av det anförda anser utskottet att ett utvidgat redovisningskrav av det slag som föreslås i propositionen inte inger några särskilda betänkligheter utifrån ett redovisningsmässigt perspektiv. Utskottet delar således inte de farhågor som motionärerna i motion L13 ger uttryck för.

Vad sedan gäller den i motionerna L14 och A241 framförda kritiken mot att den föreslagna redovisningsskyldigheten är alltför omfattande vill utskottet erinra om att regeringens förslag innebär att mindre företag undantas från bestämmelsernas tillämpningsområde. Förslaget innebär visserligen ett ökat

krav på uppgiftslämnande för de företag som är skyldiga att upprätta årsredovisning, men de uppgifter som skall redovisas finns lätt tillgängliga i de företag som berörs. Förslaget innebär inte heller någon ökad tidsåtgång i det löpande bokföringsarbetet. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten bör därför inte, enligt utskottets mening, bli alltför betungande. I sammanhanget vill utskottet peka på att det förslag som förs fram i motion L14 bl.a. innebär att endast sådana aktiebolag vars aktier är föremål för handel på börsen skulle behöva lämna uppgifter om könsfördelningen inom företagets ledning. En sådan ordning kan utskottet inte ställa sig bakom. I stället delar utskottet regeringens uppfattning att gränsvärdet för undantaget bör vara detsamma som när det gäller redovisning av sjukfrånvaro bland de anställda (prop. 2002/03:6, bet. LU1) Från kravet bör alltså undantas företag i vilka antalet anställda uppgår till högst tio.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen antar de i propositionen framlagda lagförslagen och avslår motionerna L13, L14 och A241 yrkande 12. Härigenom får motion L334 anses tillgodosedd och bör därför också avslås.

Med anledning av vad som anförts i motionerna L255 och L332 vill utskottet erinra om att regeringen sedan flera år tillbaka bedriver ett arbete för att stimulera en utveckling mot en jämnare könsfördelning inom företagsledningarna. I mars 2003 överlämnade Utredningen om kvinnor på ledande poster i näringslivet sitt betänkande (SOU 2003:16) Mansdominans i förändring. Betänkandet innehåller en kartläggning av kvinnors deltagande på lednings- och styrelsenivå i svenskt näringsliv. Näringsministern har i februari 2003 beslutat att Näringsdepartementet under våren 2003 kommer att ta initiativ till ett fortsatt arbete med syftet att få fram konkreta förslag till åtgärder som ökar antalet kvinnor på ledande poster. Näringsdepartementet kommer under våren 2003 att ha överläggningar med näringslivet för att få fram konkreta förslag till åtgärder. Avsikten är att dessa förslag till åtgärder samt utredningsbetänkandet under hösten 2003 skall bli föremål för remissbehandling. Med det anförda får motionerna L255 och L332 anses tillgodosedda och bör därför avslås.

I motion L236 begärs att regeringen skall tillsätta en utredning med uppgift att ta fram förslag på lagstiftning angående bolagsstyrelsernas könsammansättning. Utskottet är positivt till att en sådan utredning kommer till stånd och utgår från att regeringen beaktar detta. Något formellt tillkännagivande från riksdagens sida i förevarande fråga är emellertid inte påkallat.

Med det anförda föreslår utskottet att motion L236 avslås.

Reservationer

1. Avslag på propositionen (punkt 1)

av Inger René, Bertil Kjellberg och Henrik von Sydow (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens lagförslag.

Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:L13.

Ställningstagande

Vi anser liksom motionärerna bakom motion L13 att det är självklart att alla oavsett kön skall ha lika möjligheter till makt och inflytande. Detta måste dock tillåtas att växa fram på frivillig väg utan statlig inblandning. Vi har på senare tid sett exempel på utnämningar av kvinnor på höga poster inom näringslivet. Även om siffrorna fortfarande är låga så visar de en uppåtgående trend. Detta har skett utan statlig inblandning.

När det gäller att införa regler om vilka uppgifter som skall lämnas i företagens årsredovisningar anser vi att man bör vara restriktiv. Det finns en risk för att en utvidgning av kraven på årsredovisningens innehåll i ett visst avseende leder till krav på att även andra typer av uppgifter skall tas med i redovisningarna. Det är, enligt vår mening, inte lämpligt att företagens årsredovisningar görs till en arena för politiska markeringar. Syftet med en årsredovisning bör även fortsättningsvis vara att tillhandahålla information om ett företags ekonomiska ställning till dem som har olika intressen i företaget.

Vidare anser vi att det kan ifrågasättas om regeringens förslag kommer att ha några reella långsiktiga effekter på jämställdhetsarbetet inom den privata sektorn. Förslaget innebär också att ytterligare en administrativ börda läggs på företagen vilket är ett avsteg från löften om att förenkla regelverken för företagare.

På grund av det anförda anser vi att regeringens förslag till lagändringar inte bör genomföras.

2. Redovisning av könsfördelningen i företagsledningar (punkt 2)

av Jan Ertsborn och Martin Andreasson (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till

a) lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554) med den ändringen att 5 kap. 18 b § andra stycket i regeringens förslag får följande lydelse:

”Bestämmelsen i första stycket gäller endast

1. publika aktiebolag,
2. handelsbolag i vilka publika aktiebolag är delägare samt
3. sådana ekonomiska föreningar som enligt 8 kap. 5 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar skall ha minst en auktoriserad revisor.”

b) lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och

c) lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:L14 och 2002/03:A241 yrkande 12 samt avslår motion 2002/03:L334.

Ställningstagande

Vi har sedan tidigare krävt att det skall införas jämställdhetsparametrar i årsredovisningarna. På detta sätt får aktieägare och analytiker en tydligare bild av det intellektuella kapital som ett företag besitter samtidigt som kravet bör kunna få organisationen att tänka igenom personalstrukturen. Mot denna bakgrund välkomnar vi att regeringen äntligen lägger fram ett förslag om att företagen i sina årsredovisningar skall ange könsfördelningen inom företagets ledning.

Enligt vår uppfattning bör emellertid redovisningskravet ställas endast på större företag vars årsredovisning får en bred offentlig spridning. För detta finns många skäl. Det kan bl.a. nämnas att i små företag finns inga företagsledningar i den bemärkelsen som regeringens förslag syftar på. Dessutom har små företag redan i dag en alldeles för tung regelbörda. Vi anser att den eftersträlvade effekten på jämställdhetsarbetet i näringslivet bäst uppnås om redovisningsskyldigheten avgränsas till de större företagen. Redovisningskravet bör enligt vår uppfattning omfatta publika aktiebolag, handelsbolag i vilka publika aktiebolag är delägare samt sådana ekonomiska föreningar som enligt 8 kap. 5 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar skall ha minst en auktoriserad revisor.

På grund av det anförda anser vi att riksdagen, med bifall till motionerna L14 och A241 yrkande 12 samt med avslag på motion L334, bör anta regeringens lagförslag med den ändringen beträffande regeringens förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554) att 5 kap. 18 b § andra stycket skall få den lydelse som framgår ovan av förslaget till riksdagsbeslut.

3. Könskvotering (punkt 4, motiveringen)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Yvonne Andersson (kd), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp) och Henrik von Sydow (m).

Vi anser att den del av utskottets ställningstagande som på s. 10 börjar med ”I motion” och på samma sida slutar med ”L236 avslås” borde ha följande lydelse:

Utskottet anser att det trots många och långa utredningar i det privata näringslivet, från fack och politiskt håll fortfarande är en mycket lång väg att gå innan vi får något som ens liknar jämställdhet i näringslivet. Få kvinnor i maktpositioner ger sämre villkor för kvinnor och likaså för de män som inte passar in i den norm de tilldelats på grund av sitt kön. Den bristande jämställdheten i bolagsstyrelserna är också ett hot mot svensk konkurrenskraft. Det är ett oförsvarligt slöseri med intellektuellt kapital att de personer som skall fatta strategiskt viktiga beslut bara rekryteras ur den halva av befolkningen som är män. Detta är en fråga som på bredden rör tillväxten och välståndet i Sverige.

Att tvinga fram en ändring av könsfördelningen i de privata bolagsstyrelserna genom en ändring i den associationsrättsliga lagstiftningen vore ett oacceptabelt ingrepp i ägarkollektivets rätt att självständigt utse sina företrädare i bolagsledningen. Det skulle kräva en reglering på ett område där regelverket i övrigt endast avser generella krav som skall uppfyllas av alla individer (att man är myndig, inte är försatt i konkurs etc.). Vad som är avgörande är en verklig förändring av de värderingsmönster som ligger bakom dagens förhållanden. Könsbaserade fördomar kan inte elimineras genom tvångslagstiftning utan genom en öppen och kritisk debatt där en grundläggande värderingsförändring kan komma till stånd.

Könsdiskrimineringen vid tillsättningen av ledande näringslivsuppdrag kan således inte avhjälpas genom att den dolda inkvoteringen av män till bolagsstyrelser kompletteras av en öppen inkvotering av kvinnor. I stället måste arbetet för ökad jämställdhet i näringslivet inriktas på en intensiv debatt i offentlighetens ljus. Vi måste riva de hinder som ligger i vägen för kvinnor att söka sig till ledande uppdrag i näringslivet. Det handlar bl.a. om att arbeta för att chefsutvecklingsprogram och rekryteringsprocesser utvecklas så att kvinnors kompetens särskilt lyfts fram och att kvinnliga kandidater målmedvetet övervägs för styrelseposter med målet att öka kvinnorepresentationen avsevärt.

På samma sätt som allmänheten och partierna skall ha rätt att välja enbart manliga eller kvinnliga företrädare till politiska uppdrag bör ägare, om de så önskar, kunna göra motsvarande för uppdrag i näringslivet. Både konsumenter och risksparare måste då ta ställning till om de anser att styrelsens ledning ger det bästa resultatet. Ineffektiva styrelser ger i längden sämre resultat i form av produkter, priser, avkastning m.m. När nu processen av en bredare kompetens börjat växa fram blir i längden dagens informella kvotering en ekonomisk omöjlighet. Detta påverkar mer kraftfullt och med färre oönskade

bieffekter än vad lagar och regler någonsin kan göra, vilket visas inte minst av erfarenheterna av miljömärkning.

Utskottet anser mot bakgrund av det ovan anförda att det inte finns skäl att frångå tidigare ställningstaganden (se bl.a. bet. 1999/2000:LU10, 2000/01:LU9 och 2001/02:LU11). Motion L236 bör alltså avslås.

Särskilt yttrande

Könskvotering

av Viviann Gerdin (c).

Under den senaste tiden har man kunnat se en stark förbättring vad gäller kvinnorepresentationen på ledande befattningar inom näringslivet och i privata bolagsstyrelser. Jag ser mycket positivt på denna utveckling och anser att det finns goda förutsättningar att på frivillig basis uppnå jämställdhet inom det privata näringslivet.

På grund av den pågående positiva utvecklingen är jag för närvarande inte beredd att stödja ett krav på åtgärder för lagstiftad kvotering.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2002/03:56 föreslår regeringen (Justitiedepartementet) – efter hörande av Lagrådet – att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554),
 2. lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag,
 3. lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.
- Lagförslagen har intagits som bilaga 2 till betänkandet.

Följdmotioner

2002/03:L13 av Inger René m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen beslutar avslå proposition 2002/03:56 i dess helhet i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:L14 av Jan Ertsborn m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen avslår propositionen i den del som gäller 5 kap. 18 b § andra stycket årsredovisningslagen (1995:1554) och beslutar att lagrummet i stället skall ges följande lydelse: ”Bestämmelsen i första stycket gäller endast publika aktiebolag och handelsbolag i vilka publika aktiebolag är delägare samt sådana ekonomiska föreningar som enligt lag skall ha minst en auktoriserad revisor.”

Motioner från allmänna motionstiden

2002/03:L236 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att ta fram förslag till ändring av aktiebolagslagen innebärande att minst 40 % av vart-

dera könet skall vara representerade i börsnoterade aktiebolags styrelser samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser.

2002/03:L255 av Carina Hägg och Birgitta Ahlqvist (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning för att förbättra jämställdheten i vårdbolags styrelser.

2002/03:L332 av Sylvia Lindgren och Agneta Gille (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att öka andelen kvinnor i privata bolagsstyrelser.

2002/03:L334 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnorepresentation i näringslivets styrelser.

2002/03:A241 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa jämställdhetsparametrar i årsredovisningar.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen
(1995:1554)

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

BILAGA 3**Remissyttranden**

På lagutskottets begäran har yttranden över motionerna 2002/03:L236, L255, L332, L334, A241 yrk. 12 avgivits av Bokföringsnämnden (BFN), Jämställdhetsombudsmannen (JämO), Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Svenskt Näringsliv, Företagarnas Riksorganisation (FR), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Näringslivets nämnd för regelgranskning (NNR), Stiftelsen Ruter Dam och Stiftelsen KvinnorKan.

Bokföringsnämnden (BFN)

Bokföringsnämnden (BFN) har anfört:

BFN konstaterar att det endast är de två sist uppräknade motionerna som innehåller förslag som påverkar företagets redovisning. Nämnden begränsar därför sitt yttrande till dessa.

BFN anser att det bör undvikas att årsredovisningar belastas med uppgifter som är av mindre betydelse för att bolagets intressenter skall kunna få upplysningar som är av betydelse för bedömningen av bolagets ekonomiska förhållanden och utvecklingsmöjligheter. Om det anses att sådana uppgifter ändå skall lämnas är det viktigt att det tydligt anges för vilken krets personer som könsfördelningen skall anges. Uppgiftsskyldigheten bör också begränsas till uppgifter som är lätt tillgängliga för företagen och som enkelt kan sammanställas och kvantifieras.

Detta yttrande överensstämmer med det BFN den 26 augusti 2002 lämnade till Justitiedepartementet över promemorian Redovisning av könsfördelningar i företagsledning. Nämnden har samma principiella inställning till en utökad uppgiftsskyldighet i årsredovisningen om könsfördelningen i företaget.

Jämställdhetsombudsmannen (JämO)

Jämställdhetsombudsmannen (JämO) har anfört:

Jämställdhetsombudsmannen, JämO, lämnar följande synpunkter. Mot bakgrund av den mycket låga representationen av kvinnor i privata bolagsstyrelser och den synnerligen långsamma förändringstakten anser JämO att lagstiftning avseende kvotering kan vara ett sätt att påskynda en jämställd fördelning mellan kvinnor och män i de privata bolagsstyrelserna. Det är JämO:s uppfattning att det inte finns något hinder för en sådan lagstiftning i Sverige. I debatten har andra uppfattningar framförts. I syfte att bringa klarhet i frågan ställer sig JämO positiv till att frågan utreds.

JämO har i remissvar över promemorian Redovisning av könsfördelning av företagsledningar (Ju 2002/4635/L1) tillstyrkt promemorians förslag att införa ett krav på att företagen i årsredovisningen anger fördelningen mellan kvinnor och män i ledande befattningar.

Verket för näringslivsutveckling (NUTEK)

Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) har anfört:

Sammanfattning

NUTEK:s uppdrag är att verka för en hållbar tillväxt i näringslivet. I detta ingår en näringslivsutveckling som bygger på jämställdhet. Ett jämställdhetsarbete skapar i förlängningen positiva drivkrafter inom näringslivet och bidrar på så sätt till en ökad tillväxt.

Samtidigt som NUTEK anser att det är viktigt att i alla sammanhang analysera och förändra samhället mot ökad jämställdhet menar verket att

det avseende motionerna L236, L255 samt L332 är viktigt att avvakta den av regeringen tillsatta utredningen som ska analysera och ta fram förslag till hur arbetet med ökad kvinnorepresentation i bolagsstyrelse skall bedrivas innan vi själva tar definitiv ställning i frågan.

NUTEK tillstyrker L334 på samma sätt som verket den 12 september 2002 tillstyrkt förslaget till ändring i årsredovisningslagen (1995:1554) 5 kap. 18§2 angående redovisning av könsfördelning i företagsledningar.

Slutligen är NUTEK principiellt positiv till yrkande 12 i A241, d.v.s. att införa jämställdhetsparametrar i årsredovisningarna för stora och medelstora företag. Vi anser dock att en bedömning av de parametrar som ska införas är nödvändig innan slutligt ställningstagande i frågan kan tas, allt med syfte att inte markant öka arbetsbördan och pålagorna för företagen.

Överväganden

L236, L255 samt L332

2002/03:L236 "Könskvotering" av Gudrun Schyman m. fl. (v), 2002/03:L255 "Kvinnorepresentation i värdbolags styrelser" av Carina Hägg och Birgitta Ahlqvist (s) samt 2002/03:L332 "Andelen kvinnor i privata bolagsstyrelser" av Sylvia Lindgren och Agneta Gille (s) förordar samtliga åtgärder för att öka andelen kvinnor i bolagsstyrelser.

Regeringen har tillsatt en utredning som bland annat har till uppgift att föreslå åtgärder för att främja kvinnors deltagande på ledande positioner i näringslivet. Utredningen skall redovisa sitt förslag den 8 mars 2003.

NUTEK menar att det är viktigt att i alla sammanhang analysera och förändra samhället för att nå ökad jämställdhet. Det är dock viktigt att avvakta utredningens analyser och förslag innan ställning tas till hur arbetet med ökad kvinnorepresentation i bolagsstyrelser skall bedrivas.

L334 och A241 yrk. 12

Avseende motion 2002/03:L334 "Redovisning av könsfördelning i styrelser" hänvisar NUTEK bl.a. till sitt remissytttrande till Justitiedepartementet per den 12 september 2002 där förslag till ändring av årsredovisningslagen (1995:1554) 5 kap. 18§2 tillstyrkes, med innebörden att "uppgift även ska lämnas om fördelningen mellan kvinnor och män på

balansdagen bland styrelseledamöter, den verkställande direktören och andra personer i företagets ledning...”

Beträffande det förslag till ”jämsällldhet som redovisningskrav” som behandlas under yrkande 12 i 2002/03:A241 ”Liberal jämsällldhetspolitik” av Lars Leijonborg m.fl. (fp) hänvisar vi liksom ovan delvis till nämnt remissyttrande angående ändring av årsredovisningslagen, då yrkandet till viss del överlappar med det tidigare remissyttrandet, men dock sannolikt innebär att fler parametrar än redovisning av könsfördelningen omfattas.

Det är förvisso viktigt att undersöka exakt vilka parametrar som redovisningskravet bör omfatta. De får exempelvis inte strida mot den pågående ambitionen att begränsa arbetsbördan och pålagorna för företagen. NUTEK argumenterade i sitt yttrande över förslaget till ändringen av årsredovisningslagen att förslaget inte borde innebära väsentligt merarbete för företagen genom att de uppgifter som ska redovisas baserar sig på information som ändå måste tas fram dels vid upprättande av jämsällldhetsplaner och dels för företagets redovisning av avgångsvederlag.

På samma sätt borde inte förslaget att införa jämsällldhetsparametrar i årsredovisningar innebära väsentligt merarbete för företagen förutsatt att de parametrar som skall omfattas i stora drag är desamma som stora och medelstora företag enligt lag ändå måste kartlägga och presentera i sina jämsällldhetsplaner.

Svenskt Näringsliv

Svenskt Näringsliv har anförst:

Motion 2002/03:L236 Könskvotering m. fl. motioner

Gemensamt för de rubricerade motionerna är att de uttrycker en otålighet över att utjämnningen mellan könen i företagsstyrelser och på andra viktiga poster i näringslivet går för långsamt. Föreningen har en viss förståelse för denna synpunkt. Föreningen kan dock inte tillstyrka de åtgärder som föreslås i motionerna för att påskynda denna utjämnning.

Enligt föreningens uppfattning är det uteslutet att, som föreslås i några av motionerna, lagstiftningsvägen framtvinga en viss könsammansättning i företagets ledning. Detta är ett oacceptabelt ingrepp i ägarnas rätt att självständigt utse företrädarna för företagen. Utskottet har också tidigare (2001/02:LU11) bestämt avvisat en sådan lösning.

Några av motionärerna föreslår att jämsällldhetsparametrar ska återges i årsredovisningarna och att det i årsredovisningarna ska anges fördelningen mellan män och kvinnor på ledande poster. Föreningens uppfattning är att en stor försiktighet bör iakttas i fråga om att utöka mängden av de uppgifter som ska finnas med i årsredovisningen. En årsredovisnings främsta funktion är att ge en rättvisande bild av företagets ekonomiska ställning och utveckling. Ju fler uppgifter med annat syfte som tillförs en årsredovisning desto mer ökar risken att denna grundläggande funktion fördunklas. Föreningen anser också att nyttan av en sådan utökad uppgiftsskyldighet är tveksam från jämsällldhetssynpunkt.

Företagarnas Riksorganisation (FR)

Företagarnas Riksorganisation (FR) har anfört:

Den genomgående tråden i motionerna är att de alla berör frågan om sammansättningen av män och kvinnor i styrelsen för företag, särskilt börsbolagen. I en av motionerna (L336, Gudrun Schyman m.fl. vänsterpartiet) förespråkas könskvotering för att uppnå en jämnare fördelning mellan könen, i de andra motionerna föreslås mindre ingripande åtgärder. Vi redovisar här vår grundläggande inställning i frågan, utan att i detalj diskutera de olika förslagen.

Jämställdhet mellan män och kvinnor är ett viktigt värde. Sverige har satsat stora belopp på att bygga upp offentliga institutioner som skall göra det möjligt för män och kvinnor att utveckla sina liv på ett jämställt sätt. Här kan nämnas de omfattande socialförsäkringarna och den väl utbyggda barnomsorgen. I jämförelse med de flesta andra länder framstår våra insatser på detta område som ambitiösa.

Jämställdhet är emellertid ett värde bland andra värden, och ibland bör lagstiftaren acceptera att det inte är möjligt att med nya lagar tvinga fram nya mönster eftersom det skulle inkräkta på andra mål. Så är exempelvis äganderätt ett annat viktigt värde. Den som äger en andel i ett företag har rätt att bestämma, själv eller tillsammans med andra, hur företaget skall förvaltas. Aktieägarna i ett aktiebolag har alltså rätt att bestämma vilka personer som skall ingå i bolagets styrelse, alldeles oavsett om dessa representanter är män eller kvinnor. En bestämmelse om att en viss andel av ledamöterna skulle vara av det ena eller det andra könet, vore ett allvarligt ingrepp i delägarnas rätt att bestämma om förvaltningen av sin egendom. Redan på den grunden är det klart att könskvotering i bolagsstyrelser inte kan komma på fråga.

Det kan också antas att en regel om en viss könsfördelning i sådana styrelser skulle försämra svenska företags konkurrenskraft. En sådan bestämmelse skulle nämligen begränsa urvalet av styrelseledamöter, och det finns ingenting som tyder på att svenska företag i dag skulle ha ett för stort urval av lämpliga kandidater till sådana poster.

En begränsning av urvalet skulle sannolikt försämra kompetensen hos ledningen och därmed också det förväntade resultatet hos företagen.

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) har anfört:

TCO har av lagutskottet givits möjlighet att yttra sig över rubricerade motioner. Vi välkomnar dessa motioner som visar engagemang i jämställdhetsfrågan. TCO avgränsar sitt svar till behovet av jämställdhet i bolagsstyrelser.

Utan att ta ställning i de partipolitiska ingångarna i det föreliggande underlaget vill TCO framföra följande synpunkter:

Årsredovisningen skall innehålla jämställdhetsparametrar

TCO stödjer motion 2002/03:L334 och 2002/03:A241 förslag om att alla företag inom sina årsredovisningar skall redovisa företagets struktur med avseende på kön. Vi har även tidigare i vårt yttrande över "Redovisning av könsfördelning i företagsledning", där förslag om ändring av årsredovisningslagen framförs, förespråkat denna förändring.

TCO framhåller att den statistik som genereras i samband med förändringen måste komma till användning. Detta för att redovisningsskyldigheten motsvarar ett reellt behov att följa utvecklingen mot ett mer jämställt arbetsliv på en övergripande nivå.

TCO anser att kraven på jämställdhetsplaner skall kompletteras med redovisning av fördelningen kön inom övriga ledande befattningar. Detta skulle kunna möjliggöra att kvalitativa mål, för förändring, sätts.

Ja till utredning om åtgärder för fler kvinnor i ledning

Utredningen "Kvinnor på ledande poster i näringslivet" vars uppgift är att, till den 8 mars, föreslå åtgärder för fler kvinnor på ledande befattningar. TCO vill vidga utredningens utgångspunkt till att omfatta kvinnors och mäns möjlighet till förberedelse till ledande positioner.

Forskning, från Arbetslivsinstitutet, har visat att kvinnor inte bara förbigås inom traditionella eller hierarkiska organisationer utan även inom mer "rörliga" platta organisationer, som bildades i början av 90-talet. Forskning av detta slag har en stor betydelse för förståelsen av de könsstrukturer som råder och återskapas i dagens arbetsliv.

Strukturer tar sig troligen olika uttryck inom olika branscher och nivåer inom organisationer. Därför anser TCO att det är av vikt att i detta sammanhang även kritiskt granska och utvärdera de möjligheter till förberedelse för ledarskap, vidareutveckling och kompetensskifte som finns för kvinnor på svensk arbetsmarknad.

Att som kvinna i dag befinna sig i ledande befattning är inte bara tecken på en stark insats från individen och en medvetenhet från företaget, utan förhoppningsvis också en bra förberedelse inför denna position. Denna bakgrund kan sägas vara delvis vägledande för de möjligheter som sedan finns att uppnå jämställdhet på ledande befattningar.

Kvotering om inte jämställdhet uppnås

TCO ställer sig bakom kravet att det skall råda jämställdhet mellan könen på alla nivåer. Frågan berör kvinnors och mäns möjligheter att få och ta på sig ansvarsfulla och ledande positioner i arbetslivet i stort. En rättvis fördelning åstadkoms inte utan aktiva åtgärder. Kvotering är enligt TCO inte det första eller bästa sättet att uppnå en mer jämställd fördelning. Utgångspunkten måste vara att i högre grad undanröja hindren för att åstadkomma lika möjligheter och ett progressivt arbete för jämställdhet på samtliga nivåer.

Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)

Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) har anfört:

Lagutskottet har berett SACO möjlighet att yttra sig över ett antal riksdagsmotioner. Den gemensamma nämnanen för dessa motioner är den viktiga frågan om hur kvinnorepresentationen kan öka på ledande poster inom näringslivet. Denna fråga berör förstås många fler områden än de som främst behandlas i motionerna men SACO begränsar sitt yttrande till de specifika förslag som finns i motionerna.

SACO delar helt och hållet uppfattningen att det är ett stort problem att kvinnor i så liten utsträckning återfinns i bolagsstyrelser och andra ledande positioner inom näringslivet. Att bryta detta könssegregerade mönster är av stor vikt för såväl rättvisa som för att företaget skall kunna tillgodogöra sig bästa möjliga kompetens i sina ledningar.

Vilka medel som staten kan använda för att främja ökad jämställdhet på detta område är en fråga om både praktiska och principiella avvägningar. Även om det är frustrerande att utvecklingen går så långsamt, finns det enligt vår mening viktiga gränser för vilka medel som är principiellt godtagbara. Att staten skulle gå in och direkt reglera hur privata företag tillsätter sina ledningar ligger enligt SACO bortom gränsen för vad politiska beslut skall omfatta. En kvoterande lagstiftning är alltså inte ett alternativ som vi kan ställa oss bakom.

När man avsåger sig möjligheten till en direkt reglering blir utmaningen förstås desto större att ändå hitta verktyg som kan påverka situationen. I två av motionerna förs det fram förslag att företagen skall vara skyldiga att redovisa könsfördelningen på ledande positioner. Denna fråga har nyligen varit föremål för remissbehandling i samband med Justitiedepartementets "Promemoria om redovisning av könsfördelning i företagsledningar (Ju2002/4635/L1)". SACO har i sitt remissvar ställt sig positiv till de förslag som finns i promemorian om hur ett sådant krav skulle kunna göras till en del av redovisningslagen. Vi välkomnar därför att detta nu också blir föremål för behandling i lagutskottet och hoppas att utskottet skall ställa sig bakom en sådan lagändring.

Landsorganisationen i Sverige (LO)

Landsorganisationen i Sverige (LO) har anfört:

Inledningsvis menar LO att det är viktigt att representationen av kvinnor och män är jämställd i alla delar av samhället, så också i bolagsstyrelser. Aktuella undersökningar visar att andelen kvinnor i svenska börsnoterade aktiebolags styrelser är mycket låg. LO menar att det är viktigt att göra något åt detta faktum. Under våren genomför LO själv en enkät för att bl. a. undersöka hur man arbetar i de fackliga organisationerna för att öka andelen kvinnor i bolagsstyrelser.

Motion L236 vill att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att ta fram förslag till ändring av aktiebolagslagen innebärande att minst 40 % av vardera könet ska vara representerade i börsnoterade aktiebolags styrelser samt i statligt och kommunalt ägda styrelser.

LO menar att det idag inte finns rimliga argument för att könsfördelningen ser ut som den gör i bolagsstyrelserna. Längre har det framförts argument om att det inte finns kvinnor med rätt kompetens eller vilja att ta uppdrag. LO menar att det inte är den främsta orsaken till det extrema underskottet av kvinnor i bolagsstyrelser. LO menar att det istället handlar om att det saknas kompetens om jämställdhetsarbete i många företag men också att det saknas en vilja att arbeta aktivt med frågorna. Det handlar givetvis också om det faktum att då fler kvinnor kommer in i bolagens styrelser blir konkurrensen om platserna hårdare och en grupp män som idag har platser i styrelser och ledningsgrupper kommer därigenom att förlora både maktpositioner och arvoden.

Debatten om bolagsstyrelsernas könsfördelning har pågått länge och ändå förändras tillståndet väldigt långsamt. Näringslivet uttalar sin vilja att få en bättre könsfördelning men lyckas uppenbarligen inte på egen hand. LO ser därför behovet av att något måste göras.

LO avvaktar dock med att ta ställning i sakfrågan om en utredning med uppgift att föreslå en förändring av aktiebolagslagen som innebär kvotering till bolagsstyrelser, i väntan på den tillsatta utredningens resultat (*Kvinnor på ledande poster i näringslivet* Dir. 2002:19).

Motion L255 vill ha en utredning tillsatt som ser över hur man kan förbättra jämställdheten i vårdbolagens styrelser. LO ser de problem som kan uppstå då valda politiker inte kan ha insyn i den verksamhet som finansieras av skattemedel t ex, precis som motionären pekar på, förlorar de folkvalda i vissa fall möjligheten att arbeta med jämställdhetsfrågor på ett direkt sätt. LO biträder därför att en utredning för att se över arbetet med jämställdhet i vårdbolags styrelser tillsätts.

Motion L332 tar upp vikten av att både kvinnor och män finns representerade i bolagsstyrelser utan att yrka på något konkret förslag. LO håller med motionärerna om att snedvridningen av makten i näringslivet mellan kvinnor och män är ett problem och biträder därför motionen.

Motion L334 vill att alla företag i sina årsredovisningar ska redovisa hur fördelningen av antal kvinnor respektive män ser ut på ledande poster i företagen. LO anser att mer genomskinliga system som ger möjlighet att granska könsfördelningen i företagen kan underlätta arbetet med att få mer jämställda bolagsstyrelser/ledningsgrupper och biträder därför motionen.

Motion A241 yrkande 12 vill att det ska införas jämställdhetsparametrar i årsredovisningen i stora och medelstora företag. I likhet med yttrandet till motion **L334** menar LO att en ökad transparens i näringslivet underlättar arbetet för att öka jämställdheten och biträder således motionen.

Näringslivets Nämnd för Regelgranskning (NNR)

Näringslivets Nämnd för Regelgranskning (NNR) har anfört:

2002/03:L236 Könskvotering

Motionens innehåll: Tillsätt en utredning med uppgift att ta fram förslag till ändring av aktiebolagslagen innebärande att minst 40 % av vardera könet skall vara representerade i börsnoterade aktiebolags styrelser samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser.

Motionen bygger på att lagstiftning är den bästa lösningen för att öka kvinnors representation i bolagsstyrelser. I enlighet med förordningarna SFS 1998:1820 samt SFS 1995:1322 måste lagstiftaren vid införandet av nya regleringar först utreda om lagstiftning är den mest ändamålsenliga lösningen. Om en utredning tillsätts bör det därför klart framgå i kommittédirektivet att möjliga alternativ till reglering måste utredas i en problemanalys. Alternativ till reglering kan vara frivilliga lösningar, opinionsbildning, information osv.

Om en utredning angående könskvotering genomförs är det nödvändigt att en konsekvensanalys av utredningens förslag genomförs. I denna konsekvensanalys skall utredaren redogöra för de möjliga alternativen till reglering och för de kostnader och administrativa konsekvenser det valda förslaget medför. I kommittédirektivet skall också anges att samråd skall ske med näringslivsrepresentanter redan på ett tidigt stadium i utredningsarbetet. Dessutom bör experter från näringslivet ingå i utredningen.

2002/03:L255; 2002/03:L332

Motionerna utgår från att jämställdheten i offentliga verksamheter är mycket bättre tillgodosedd än i det privata näringslivet. Syftet med jämställdhetsarbetet bör vara att nå ökad jämställdhet i hela samhället och på

alla plan, inte bara i bolagsstyrelser eller i styrelser för vårdbolag. Att knyta brist på jämställdhet till vissa driftsformer eller införa eventuella regleringar endast för privata bolagsstyrelser skapar bland annat en snedvriden konkurrenssituation mellan verksamheter som bedrivs i privata respektive offentliga driftsformer och bidrar sannolikt inte till att jämställdhetsarbetet för samhället i stort främjas.

Vid eventuell tillsättning av utredning, se resonemanget till motionen angående könskvotering.

2002/03:L334; 2002/03:A241 Redovisning av könsfördelning i styrelser

NNR hänvisar till sitt yttrande angående Justitiedepartementets förslag om redovisning av könsfördelning i styrelser, vårt Dnr 2002/250 (se bifogad skrivelse).

Remiss över promemoria om redovisning av könsfördelning i företagsledning

I promemorian föreslås att alla aktiebolag i årsredovisningen skall redovisa fördelningen mellan kvinnor och män på balansdagen bland styrelseledamöter, den verkställande direktören och andra personer i företagets ledning. Någon definition av vad som enligt detta lagförslags mening skall utgöra företagsledning lämnas ej i förslaget till lagtext. Sammantaget betyder detta att cirka 300.000 aktiebolag skall påföras en ny uppgiftsskyldighet. I näringsutskottets betänkande 2001/2002:01 framhålls som en viktig faktor avseende regeringens regelförenklingsarbete: "att nedbringa den tid och den kostnad som en småföretagare behöver lägga på att uppfylla olika lagar och regler är enligt utskottets mening, den helt överordnade uppgiften". NNR konstaterar att den föreslagna nya uppgiftsbördan bara är en i raden av nytt uppgiftslämnande som åläggs företagen.

Enligt särskild skrivelse 1999-03-30 – Riktlinjer för Regeringskansliet om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor skall regeringskansliet göra en konsekvensanalys av sina förslag. "Vid analysen skall checklistan för särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företag med kommentarer användas".

NNR konstaterar att flera av de frågeställningar som enligt checklistan skall besvaras saknas i promemorians preliminära konsekvensanalys. Det gäller bl.a. checklistans frågeställningar: "finns det några alternativa lösningar?", går det att kontrollera efterlevnaden av reglerna?, hur kommer reglernas effekter på småföretagen att uppmärksammas och granskas?, och har samråd som behövs skett med näringslivet och myndigheter som särskilt berörs, och vilka synpunkter av betydelse har kommit fram". Andra frågeställningar åter är bara delvis besvarade t.ex. vilken tidsåtgång/kostnad de nya uppgiftslämnandet medför för uppgiftslämnaren.

Alternativa lösningar

NNR finner att förslagsställaren inte har gått igenom de alternativ som finns vad gäller att ta vara på redan existerande information på området för att erhålla statistik som kan ge ett rimligt utfall ställt i relation till företagens uppgiftsbörda. Styrelsens ledamöter återfinns redan hos PRV:s bolagsavdelning i de registreringsbevis företagen är skyldiga att lämna

in. Sammalunda gäller uppgifter om VD och vice VD samt firmatecknare. De senare oftast VD samt någon medarbetare i mindre företag. I mindre företag är därtill företagsledning ofta densamma som ägaren/na. I publika företags "publika" årsredovisningar finns ofta företagsledningen eller delar av densamma namngiven. Genom att använda sig av existerande uppgifter som inlämnats till staten och de "större företagens "publika" årsredovisningar kan regering och riksdag redan idag skaffa sig en god bild av hur det ser ut med könsfördelningen i företagsledningarna i svenska företag utan att ålägga företagen ny uppgiftsskyldighet.

Går det att kontrollera efterlevnaden

Efterlevnaden går bara att delvis kontrollera då förslagsställaren inte definierat vilka kategorier/personer som skall anses ingå i ett företags ledning. Det kan enligt NNR inte anses tillfredsställande ur rättssäkerhets synpunkt, något som lagrådet senast uppmärksammat nyligen vad gäller regeringens förslag om att införa statistik i företagens årsredovisningar om sjukfrånvaron. Det bör enligt NNR vara en självklarhet för lagstiftaren att klart och tydligt definiera vilka uppgifter som en uppgiftslämnare skall lämna in till staten.

Samråd med näringslivet

Enligt den särskilda checklistan skall konsekvensanalysen innehålla en beskrivning av de synpunkter som framkommit genom samråd med företrädare för det organiserade näringslivet. NNR konstaterar att det i den preliminära konsekvensanalysen saknas uppgifter om med vem man samrått och vilka synpunkter som därvid framkommit. Genom samråd i tidiga skeden av regelgivningsprocessen kan information erhållas om företagets kostnader för den föreslagna åtgärden och onödig byråkrati och uppgiftslämnande undvikas.

Vilka lönekostnader, andra kostnader eller resursbelastning i övrigt kan reglerna leda till?

Förslagsställaren räknar med en genomsnittlig kostnad på 50 kr/företag och år (5 minuter) för att inleverera de nya uppgifterna. Något underlag för hur man kommit fram till denna summa redovisas inte. Sammanlagt skulle företagets kostnader öka med ca 15 miljoner/år för att lämna uppgifter som staten redan idag har relativt god tillgång till. Vid 10 minuters merarbete uppgår kostnaden till 30 miljoner kr/år.

Stiftelsen Ruter Dam

Stiftelsen Ruter Dam har anfört:

Stiftelsen avser koncentrera sig på frågan om förslaget om ändring av aktiebolagslagen innebärande att minst 40 % av vardera könet skall vara representerade i börsnoterade aktiebolags styrelser samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser.

Ruter Dam har under året genomfört en enkät bland 470 kvinnliga chefer som har genomgått vår ettåriga chefsutbildning om de önskar lagstiftning om kvotering av kvinnor i styrelser.

93,4 procent dvs. 439 säger nej till lagstiftning om kvotering.

14 dvs. 3 procent säger ja till lagstiftning om kvotering.

17 dvs. 3,6 procent säger med tvekan ja till lagstiftning om kvotering.

Ruter Dams uppfattning om kvotering samt förslag:

Chefsprogrammet Ruter Dams grunduppfattning är att vi inte vill lagstifta om kvotering av kvinnliga chefer i börsbolagens styrelser. Istället vill Ruter Dam se följande sätt att arbeta på frivillig väg till dess att det är ungefär lika många kvinnor som män bland chefer och styrelseledamöter:

1. I börsföretagen bör man alltid kräva både en kvinnlig och en manlig kandidat till chefsjobb och styrelseposter. Om båda är lika kompetenta bör kvinnan väljas.
2. Ge chefer på alla nivåer i företagen extra rörlig lön när de befordrar kvinnliga chefer. I dag får chefer belöningar för olika typer av resultat ekonomiska, kvalitet, miljö eller liknande. Ruter Dam anser att man under en begränsad tid kan göra sammanlagt vad gäller befordran av kvinnliga chefer i organisationen.
3. Genom att andelen kvinnor med "rätt" utbildning och chefserfarenhet totalt sett ökar i företagen finns fler kompetenta kvinnor som klarar tippjobben på högsta ledande nivå. Med sina nätverk kan kvinnorna identifiera ytterligare kompetens.
4. Långsiktigt bör målet vara 40/60 procent av kvinnor och män på ledande poster och i styrelser, men på frivillig väg – inte genom lagstiftning om kvotering.

Stiftelsen Ruter Dam yrkar avslag på förslaget att tillsätta en utredning med uppgift att ta fram förslag till ändring av aktiebolagslagen innebärande att minst 40 % av vardera könet skall vara representerade i börsnoterade aktiebolags styrelser samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser.

Ruter Dams mål är fler kvinnliga chefer på alla nivåer i näringslivet samt offentlig förvaltning. Detsamma gäller på styrelsenivå.

Ruter dam önskar att näringslivet på frivillig väg skyndsamt tillsätter fler kvinnliga chefer på exekutiv nivå, inkluderande styrelsenivåer.

Stiftelsen KvinnorKan

Stiftelsen KvinnorKan har anför:

2002/03:L236 Könskvotering av Gudrun Schyman m. fl.

L255 Kvinnorepresentation i vårdbolags styrelser av Carina Hägg och Birgitta Ahlqvist

L332 Andelen kvinnor i privata bolagsstyrelsen av Sylvia Lindgren och Agneta Gille

L334 Redovisning av könsfördelning i styrelser av Siw Wittgren-Ahl m. fl. A241 yrk. 12 Liberal jämställdhetspolitik av Lars Leijonborg m. fl.

Stiftelsen KvinnorKan, vars främsta uppgift är att stärka kvinnors ställning i samhälle och näringsliv, deltar aktivt i diskussionen om den

sneda könsfördelningen i näringslivet och de börsnoterade företagens styrelser.

Eftersom vi arbetar för att konkret bidra till förändringar har vi tagit fram ett förslag till ett omfattande projekt som på ett konstruktivt sätt ska kunna bidra till att Sverige får fler kvinnor i de börsnoterade företagens styrelser i framtiden. Syftet är att öka antalet kvinnor som har erfarenhet av styrelsearbete från större företag. Ett flertal undersökningar visar att det finns en enorm obalans mellan antalet män och antalet kvinnor som har styrelseerfarenhet från större bolag. Bristen på erfarenheter beror på att de aldrig fått chansen att skaffa sig denna erfarenheter.

KvinnorKan anser generellt att det bästa sättet att genomföra förändringar på är att genom opinionsbildade arbete sprida kunskap och information för att få till stånd ett önskat resultat.

När det gäller den obalans som råder i näringslivet anser vi dock att man haft så lång tid på sig att frivilligt ändra, på den oacceptabla snedfördelningen att andra åtgärder måste övervägas.

Vi ställer oss bakom det förslag som framförts av vice statsministern och jämställdhetsminister Margareta Winberg att ge bolagen en tidsfrist och om det inte ger något resultat lagstifta för att åstadkomma en nödvändig förändring.

Frågan är, som flera av motionärerna påpekar, mångfacetterad. Främst anser vi att landet inte inom något område har råd att avstå den kompetens, de kunskaper och de erfarenheter som halva befolkningen besitter. Vi blir mer och mer övertygade om att jämställdhet också lönar sig. Därför delar vi uppfattningen att detta samtidigt är en demokrati-, jämställdhets- och ekonomisk tillväxtfråga. Det är minst sagt märkligt att hälften av kundkretsen inte skulle ha kunskaper och synpunkter på produkterna värda att ta till vara. Än allvarigare är att de stora företagens föräldrade ledningsorganisationer sannolikt hämmar landets tillväxt.

Att allt fler män delar vår uppfattning inger hopp liksom att det också finns företag i näringslivet som insett att det lönar sig att satsa på jämställdhet. Det är positivt att utredningsdirektiv redan förberetts.

KvinnorKan vill tillsist även understryka betydelsen av att parallellt arbeta för att utveckla chefsutvecklingsprogram och rekryteringsprocesser så att kvinnliga kandidater i en allt snabbare takt kommer i fråga för styrelse och ledningsuppdrag.